Власенко Валерій Павлович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ (АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

В умовах, коли реалізація інтеграційної державної політики, правової реформи, реформування органів державної влади визначаються в державі як магістральні напрями подальшої її розбудови, саме правова культура як правове явище, що акумулює досягнення суспільства в сфері права (правові ідеали та цінності суспільства, прав і свобод людини, їх гарантії та ін.), є соціальною гарантією дії верховенства права, належного стану правопорядку, здійснення народовладдя, економічної свободи, свободи особи на засадах рівноправності, взаємної відповідальності особи та держави тощо.

Правова культура виражає ступінь цивілізованості суспільства, його моральний та правовий стан. Її розуміють як систему правових цінностей, що відповідають рівню досягнутого суспільством правового прогресу і відбивають в правовій формі стан свободи особи, інші найважливіші соціальні цінності [3].

Поняття «цінність» у наукових джерелах визначається як позитивна значимість дій, процесів, явищ задля задоволення потреб та інтересів особи і суспільства, спонукаючи цим самим до суспільного прогресу.

Правові цінності розуміються як конкретні соціально-правові явища, що позитивно сприяють досягненню суспільного прогресу у сфері прав та свобод людини. До них відносять: гарантії загальних прав і свобод людини, безпека особи, основоположні принципи права, демократичні основи формування державного апарату, гарантії справедливого судочинства тощо [2].

Відповідно до соціологічного опитування у 2020 році, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва у співпраці з Центром про права людини ZMINA за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні, найбільш цінним для українців є: свобода (на першому місці), далі справедливість, безпека, гідність, відповідальність, рівність, вільний розвиток особистості, законослухняність, порядок, матеріальна забезпеченість [4].

Серед видів правової культури виокремлюють правову культуру працівників поліції, що характеризує специфічний зріз соціального буття, пов'язаного з правоохоронною та правозастосовною діяльністю, складається в процесі професійного навчання та виконання службових обов'язків.

Систему цінностей правової культури працівників поліції складають загальнолюдські (справедливість, рівність, гуманізм, свобода та безпека особи тощо) та професійно-правові цінності (верховенство права, законність, неупередженість, обґрунтованість, доцільність, рівність перед законом, повага до людської гідності, недоторканність житла чи іншого володіння особи, недоторканність права власності, презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, гласність і відкритість та ін.), що визначають зміст і спрямованість поліцейської діяльності.

На світоглядну спрямованість професійної діяльності працівників поліції у правових державах визначальний вплив здійснює природне право та загальновизнані міжнародні цінності, які закріплюються в конституціях країн світу. У такому разі, виконуючи правоохоронну і правозастосовну функції, працівники поліції зобов'язані виходити у своїй службовій діяльності з пріоритету прав і свобод людини, інтересів суспільства та особи.

Правова держава розуміється як ідеальний тип держави, вся діяльність якої підпорядкована праву, її головне призначення полягає у максимально повному забезпеченні правовими засобами прав та свобод людини і громадянина [1, с. 35].

Таким чином, зазначене неодмінно актуалізує аналіз існуючих завдань, методів та форм правового виховання правоохоронців задля забезпечення підготовки поліцейських, здатних на належному рівні забезпечувати правопорядок у суспільстві.

Професійні правові знання поліцейських виступають основою у забезпеченні належного стану правопорядку в суспільстві і характеризуються особливим обсягом, глибиною та соціальним призначенням (знання про: форми, засоби, способи та методи забезпечення прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави; тактику дій поліції щодо протидії злочинності; особливості залучення і мобілізації населення щодо спільного забезпечення безпеки та правопорядку тощо), що в цілому впливає на рівень правової

компетентності, де кваліфіковане застосування спеціальних теоретичних та практичних знань, умінь і навичок для реалізації прав та обов'язків працівників поліції, є важливим критерієм визначення якості виконання ними службових завдань.

Правові цінності здійснюють визначальний вплив під час формування правової позиції, правової свідомості поліцейського та завдань органів і підрозділів поліції. Розуміння працівниками поліції також цінностей суспільства, домінуючих в ньому настроїв, ідеалів сприяє самоорганізації та взаємодії в колективі, гармонізації знань про бажані та допустимі моделі поведінки, зокрема, проектування активної позиції щодо необхідності забезпечення верховенства права, прав та свобод людини і громадянина, демократичного та безпечного розвитку суспільства.

Враховуючи зазначене вище, правову культуру працівників поліції доцільно розуміти як сукупність загальнолюдських та професійно-правових цінностей, що виступають основою при визначенні завдань поліції та спрямовані перш за все на охорону прав, свобод людини і громадянина, забезпечення безпеки, законності та правопорядку в суспільстві, формування правової компетентності поліцейського.

Список використаних джерел

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ. 2003. Т. 5. П-С. 736 с.

2. Власенко В. П. Правові та моральні цінності у нормативному регулюванні діяльності поліції. *Наше право*. 2012. № 2. Ч. 1. С. 30−35.

3. Теорія держави і права : навч. посіб. / А. Колодій, С. Лисенков, В. Пастухов, В. Сумін, О. Тихомиров ; за ред. В.В. Копєйчикова. Київ, 1995. 190 с.

4. Українці активніше захищають свої права: результати опитування. Соціологічне опитування у 2020 році. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва у співпраці з Центром про права людини ZMINA за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні. URL: https://pon.org.ua/№vyny/8390-ukrayinc-aktivnshe-zahischayut-svoyi-prava-rezultati-opituvannya.html.